

TEORIJA ODLUČIVANJA

**Analiza odluke u uvjetima
nesigurnosti**

**Prof.dr.sc. Tihomir Hunjak
FOI, Varaždin**

Primjer - prodavač novina

Prodavač naručuje novine po cijeni 3 kn, a prodaje ih po 5 kn. Primjerci koji se ne prodaju ne mogu se vratiti i smatra se da su bez vrijednosti.

Primjer - prodavač novina

	S_1	S_2	$\dots$	S_n
A_1	v_{11}	v_{12}	$\dots$	v_{1n}
A_2	v_{21}	v_{22}	$\dots$	v_{2n}
$\cdot$	$\cdot$	$\cdot$	$\cdot$	$\cdot$
$\cdot$	$\cdot$	$\cdot$	$\cdot$	$\cdot$
$\cdot$	$\cdot$	$\cdot$	$\cdot$	$\cdot$
A_m	v_{m1}	v_{m2}	$\dots$	v_{mn}

Skup mogućih odluka je $\{A_1, A_2, \dots, A_m\}$.

Skup mogućih stanja okruženja je $\{S_1, S_2, \dots, S_n\}$.

v_{ij} – posljedica odluke A_i ukoliko nastupi stanje okoline S_j .

Primjer - prodavač novina

tablica odlučivanja

		potražnja					$\min_j v_{ij}$
		10	11	12	13	14	
ponuda	10	20	20	20	20	20	20
	11	17	22	22	22	22	17
	12	14	19	24	24	24	14
	13	11	16	21	26	26	11
	14	8	13	18	23	28	0,5

$v_{11} = 20$ - prodavač naruči 10 primjeraka, trošak narudžbe je $10 \times 3 = 30$
i proda se svih 10 primjeraka, prihod je $10 \times 5 = 50$

$v_{24} = 22$ - naruči se 11 primjeraka a traži se 14

Primjer - prodavač novina

pesimizam - maxmin kriterij

		potražnja					$\min_j v_{ij}$
		10	11	12	13	14	
ponuda	10	20	20	20	20	20	20
	11	17	22	22	22	22	17
	12	14	19	24	24	24	14
	13	11	16	21	26	26	11
	14	8	13	18	23	28	8

Waldov maxmin kriterij: $\max_i \min_j v_{ij} = 20$

Primjer - prodavač novina

optimizam - maxmax kriterij

		potražnja					$\max_j v_{ij}$
		10	11	12	13	14	
ponuda	10	20	20	20	20	20	20
	11	17	22	22	22	22	22
	12	14	19	24	24	24	24
	13	11	16	21	26	26	26
	14	8	13	18	23	28	28

maxmax kriterij: $\max_i \max_j v_{ij} = 28$

Primjer - prodavač novina

pesimizam - optimizam

Faktor pesimizma
 $\alpha = 0,3$

Hurwiczov indeks
 $H(i) = \alpha v_{ij^*} + (1 - \alpha)v_{ij}^*$

	v_{ij^*}	v_{ij}^*	H(i)
10	20	20	6,7
11	17	22	5,8
12	14	24	4,9
13	11	26	4
14	8	28	3,1

ponuda

$$\max_i H(i) = 6,7$$

Primjer - prodavač novina

kriterij žaljenja

		potražnja				
		10	11	12	13	14
ponuda	10	20	20	20	20	20
	11	17	22	22	22	22
	12	14	19	24	24	24
	13	11	16	21	26	26
	14	8	13	18	23	28
$\max_j v_{ij}$		20	22	24	26	28

žaljenje $r_{ij} = \max_i v_{ij} - v_{ij}$

Primjer - prodavač novina

kriterij žaljenja

		žaljenja					$\max_j r_{ij}$
		10	11	12	13	14	
ponuda	10	0	2	4	6	8	8
	11	3	0	2	4	6	6
	12	6	3	0	2	4	6
	13	9	6	3	0	2	9
	14	12	9	6	3	0	12

Savage - kriterij žaljenja: $\min_i (\max_j r_{ij}) = 6$

Primjer - prodavač novina

kriterij očekivane vrijednosti

Neka je X slučajna varijabla koja poprima vrijednosti

$$\{x_1, x_2, \dots, x_m\}$$

s pripadnim vjerojatnostima

$$\{p(x_1), p(x_2), \dots, p(x_m)\}.$$

Broj $E(X) = \sum_{i=1}^m x_i p(x_i)$ zove se

matematičko očekivanje slučajne varijable X .

Primjer - prodavač novina

kriterij očekivane vrijednosti

Neka je A skup mogućih odluka $\{A_1, A_2, \dots, A_m\}$ pri čemu je ovisnost rezultata tih odluka i stanja okoline zadana tablicom odlučivanja. Neka je distribucija vjerojatnosti mogućih stanja okoline $\{S_1, S_2, \dots, S_n\}$ dana s $\{p(S_1), p(S_2), \dots, p(S_n)\}$. Tada je očekivana vrijednost

odluke A_k broj $E(A_k) = \sum_{j=1}^n v_{kj} p(S_j)$.

Primjer - prodavač novina

kriterij očekivane vrijednosti

Bira se ona akcija A_l za koju vrijedi

$$E(A_l) = \max_i E(A_i) = \max_i \sum_{j=1}^n v_{ij} p(S_j)$$

Primjer - prodavač novina

Laplace-ov kriterij očekivane vrijednosti

Laplace-ov kriterij: vjerojatnosti svih stanja su jednake

$$p(S_j) = \frac{1}{n}, \forall j \in \{1, 2, \dots, n\}$$

$$\text{tj. } E(A_i) = \frac{1}{n} \cdot v_{i1} + \frac{1}{n} \cdot v_{i2} + \dots + \frac{1}{n} \cdot v_{in}$$

$$E(A_i) = \frac{1}{n} (v_{i1} + v_{i2} + \dots + v_{in}), \forall i \in \{1, 2, \dots, m\}$$

Primjer - prodavač novina

Laplace-ov kriterij očekivane vrijednosti

		potražnja				
		10	11	12	13	14
vjerojatnosti potražnje		p(10)	p(11)	p(12)	p(13)	p(14)
ponuda	10	20	20	20	20	20
	11	17	22	22	22	22
	12	14	19	24	24	24
	13	11	16	21	26	26
	14	8	13	18	23	28

Primjer - prodavač novina

Laplace-ov kriterij očekivane vrijednosti

		potražnja					$E(A_k) = \sum_{j=1}^n v_{kj} P(S_j)$
		10	11	12	13	14	
vjer. potražnje		0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	
ponuda	10	20	20	20	20	20	20
	11	17	22	22	22	22	21
	12	14	19	24	24	24	21
	13	11	16	21	26	26	20
	14	8	13	18	23	28	18

Laplace-ov kriterij $E(A_2) = E(A_3) = \max_i E(A_i) = 21$

Primjer - prodavač novina

kriterij očekivane vrijednosti

		potražnja					$E(A_k) = \sum_{j=1}^n v_{kj} p(S_j)$
		10	11	12	13	14	
ponuda	vjer. potražnje	0,1	0,2	0,3	0,2	0,2	
	10	20	20	20	20	20	20
	11	17	22	22	22	22	21,5
	12	14	19	24	24	24	22
	13	11	16	21	26	26	21
	14	8	13	18	23	28	19

$$E(12) = \max_i E(A_i) = 22$$

